

УДК 321.7

Медвідь Вікторія Юріївна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та публічного
управління
Полтавський державний аграрний
університет
ORCID: 0000-0002-2257-6276*

Лозинська Тамара Миколаївна

*доктор наук з державного управління,
професор,
професор кафедри економіки та публічного
управління
Полтавський державний аграрний
університет
ORCID: 0000-0003-2858-9374*

Іванов Олексій Геннадійович

*здобувач вищої освіти ступеня «магістр»
Полтавського державного аграрного
університету
ORCID: 0009-0005-5479-4787*

DOI: 10.25313/economics-2026-3-107-43

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ І ЗМІЦНЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Вступ. У науковому дослідженні розглянуто електронну демократію як стратегічний інструмент розвитку та зміцнення громадянського суспільства в Україні. На основі аналізу теоретичних підходів та класифікації інструментів е-демократії представлено формалізацію взаємодії між державою і громадянським суспільством. Зокрема, у статті обґрунтовано необхідність переходу до моделі зрілої електронної демократії для підвищення та забезпечення стійкості громадянського суспільства.

Метою дослідження є подальший розвиток теоретичних положень та системної інтерпретації електронної демократії як дієвого механізму розвитку і зміцнення громадянського суспільства в Україні та формалізація моделі забезпечення її зрілості.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили нормативно-правові акти, дані офіційних цифрових платформ («Дія», e-dem.ua, Єдиний портал громадських консультацій, системи електронних петицій і бюджетів участі), а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів з питань електронної демократії та розвитку громадянського суспільства.

У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: історичний (для аналізу еволюції концепції електронної демократії); системний і структурно-функціональний (для розгляду е-демократії як системи взаємодії держави та суспільства та класифікації її інструментів); порівняльний (для зіставлення стану розвитку електронної демократії в Україні із європейським досвідом та оцінки впливу глобального демократичного спаду); формалізаційний (для побудови моделі рівноваги попиту та пропозиції та математичного опису точки зрілості електронної демократії); метод наукової абстракції та узагальнення (для встановлення кореляційних зв'язків між зрілістю електронної демократії та стійкістю громадянського суспільства).

Результати. У статті систематизовано теоретичні підходи до визначення електронної демократії, класифіковано її основні інструменти (е-участь, е-голосування, е-комунікація та контроль) та запропоновано модель рівноваги попиту й пропозиції. Формалізовано поняття точки зрілості електронної демократії ($D(P^*) = S(P^*) = Q^*$), у якій досягається максимальний вплив на громадянське суспільство. Обґрунтовано кореляційні зв'язки між зрілістю електронної демократії та ключовими індикаторами стійкості громадянського суспільства (громадянська активність, довіра до влади, інклюзивність участі тощо).

Перспективи. Дослідження окреслює перспективи подальших наукових напрацювань щодо розробки моделей моніторингу зрілості е-демократії, а також створення рекомендацій щодо зниження цифрових розривів та підвищення цифрової безпеки.

Ключові слова: модель, електронна демократія, електронне урядування, громадянське суспільство, цифровізація, цифрова трансформація, е-участь, е-консультації, точка зрілості, цифровий розрив, кібербезпека, публічне управління, цифрова екосистема, публічне управління.

Авторське право © Автор(и).

Це стаття з відкритим доступом, що розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution Ліцензія 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку демократичних процесів в Україні характеризується посиленням ролі громадянського суспільства як базисного інституту державотворення. Водночас традиційні механізми представницької демократії демонструють обмежену ефективність у забезпеченні широкої участі громадян у прийнятті управлінських рішень. Це призводить до зниження довіри до державних інститутів влади та органів місцевого самоврядування і створює передумови для соціальної фрагментації та послаблює стійкість громадянського суспільства перед внутрішніми та зовнішніми викликами. У контексті глобальної цифрової трансформації електронна демократія постає пріоритетним вектором зміцнення та розвитку громадянського суспільства. Однак, незважаючи на значні досягнення України в сфері електронного урядування, існує низка цифрових бар'єрів та розривів, які стримують повноцінну реалізацію його потенціалу. Зокрема: недостатня правова регламентація, проблеми кібербезпеки, низький рівень цифрової компетентності населення тощо. Всі ці чинники посилюють ризики цифрової ексклюзії окремих соціальних груп. У зв'язку з цим актуальним постає питання встановлення тісноти зв'язків між зрілістю електронної демократії та стійкістю громадянського суспільства в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика електронної демократії в Україні активно досліджується в контексті трансформації публічного управління, розвитку громадянського суспільства та цифровізації державних процесів. Юридичний зміст поняття «електронна демократія» детально проаналізовано П. Куфтиревим [7], який розглядає її як інструмент реалізації конституційних прав громадян через електронні технології. Теоретичні засади електронної демократії як інструменту публічного управління та адміністрування висвітлено у працях Ю. Орловської [11], О. Кахович [11], О. Квактун [11], Ю. Рубана [13], К. Саркісової [14], О. Скорика [15], К. Ларіонової [8], В. Вечерова [8] та іншими.

Особливу увагу заслуговують наукові та навчальні праці О. Антонової [2], С. Шаталова [2], А. Пономаренко [12], Д. Ковальова [12], О. Юрікова [16], А. Митко [10], Н. Грицяк [5], С. Соловійова [5] та інших, де електронна демократія розглядається як інструмент посилення впливу громадянського суспільства та форсування політики згуртованості в Україні.

Окремо варто відзначити дослідження О. Амосова [1], Л. Гордієнко [1], Н. Ющенко [1] та інших, що присвячені міжнародним та національним рейтинговим оцінкам розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства в Україні.

Таким чином, як доводить теоретичний аналіз наукової літератури, більшість досліджень стосовно електронної демократії здійснюється окремо за такими напрямками: визначення її понятійно-категоріального апарату, розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства, дослідженні міжнародних та національних рейтингових оцінок розвитку цифрової трансформації України тощо.

Проте, слід зазначити, що при безумовній цінності результатів проведених досліджень, окремі з них доцільно поглибити. Зокрема, більшість робіт має переважно теоретичний або описовий характер і зосереджується на концептуалізації електронної демократії чи аналізі окремих її інструментів. Водночас недостатньо уваги приділено емпіричній верифікації впливу цих інструментів на реальні процеси розвитку громадянського суспільства. Водночас, існує потреба в комплексному дослідженні цифрових бар'єрів та розривів.

Метою дослідження є подальший розвиток теоретичних положень та системної інтерпретації електронної демократії як дієвого механізму розвитку і зміцнення громадянського суспільства в Україні та формалізація моделі забезпечення її зрілості.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили нормативно-правові акти, що регулюють розвиток електронної демократії в Україні. Емпіричну базу дослідження склали дані офіційних державних цифрових платформ і порталів («Дія», Єдиний портал громадських консультацій, Національна платформа e-dem.ua, системи електронних петицій та бюджетів участі) тощо. Теоретичну основу становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені теоретичним і прикладним аспектам електронної демократії, електронного урядування та розвитку громадянського суспільства.

У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: історичний (для аналізу еволюції концепції електронної демократії); системний і структурно-функціональний (для розгляду електронної демократії як системи взаємодії держави та суспільства); порівняльний (для зіставлення стану розвитку електронної демократії в Україні з європейським досвідом цифрової трансформації); формалізаційний (для побудови моделі рівноваги попиту та пропозиції та математичного опису точки зрілості електронної демократії); метод наукової абстракції та узагальнення (для встановлення кореляційних зв'язків між зрілістю електронної демократії та стійкістю громадянського суспільства).

Виклад основного матеріалу. Електронна демократія (е-демократія) є одним із ключових феноменів сучасного інформаційного суспільства, що поєднує традиційні демократичні принципи з можливостями інформаційно-комунікаційних технологій.

У табл. 1. систематизовані різні теоретичні підходи щодо визначення дефініції «електронна демократія».

Таблиця 1

Наукові підходи до дефініції «електронна демократія»

Автор, джерело	Визначення
Митко А.	Електронна демократія як технологічна платформа для прямого народовладдя та ефективної політичної комунікації, що базується на використанні мережевих комп'ютерних технологій і сприяє реалізації принципів народовладдя відповідно до потреб інформаційного суспільства.
Пономаренко А., Ковальов Д.	Метод практичного втілення засад прямої демократії, ключовою ознакою якого є застосування інформаційно-комунікаційних технологій як фундаментального інструментарію для розширення можливостей кожного громадянина в розв'язанні справ державного і місцевого значення.
Гедікова Н. П.	Інструмент, що забезпечує модернізацію демократичних інститутів шляхом інтенсифікації взаємодії між владними структурами та соціумом, доповнюючи традиційні форми демократії без їхньої заміни.
Грицяк Н. В., Соловійов С. Г.	Форма організації суспільства, за якої громадяни та бізнес залучаються до процесу державного управління та державотворення, а також до місцевого самоврядування за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій (у широкому розумінні — залучення громади через інформаційні-комунікаційні технології до вирішення суспільно-політичних завдань).
Юріков О. О.	Форма суспільних відносин, що ґрунтується на наданні громадянам, іноземцям, особам без громадянства та організаціям безперерйного доступу до відкритих публічних даних і передбачає їх залучення до державотворення, державного управління та місцевого самоврядування через електронну (цифрову) взаємодію з органами влади.
Саркісова К.	Демократична політична система, де комп'ютерні мережі та телекомунікації виступають базовим інструментом для забезпечення ключових функцій народовладдя і політичної комунікації в сучасному суспільстві.

Джерело: складено автором за даними [4; 5; 10; 12; 16; 14]

Аналіз наведених теоретичних підходів свідчить про відсутність єдиного визначення електронної демократії в українській науковій думці. Дослідники акцентують різні аспекти: технологічні, організаційні, управлінські, інформаційні, модернізаційні, політичні тощо.

При чому, найпоширенішим є розуміння електронної демократії як доповнювального інструментарію представницької демократії. В умовах інтенсивної цифровізації суспільних відносин цей механізм виступає каталізатором трансформації взаємодії між державою та громадянським суспільством.

Рис. 1. Інструменти електронної демократії

Джерело: складено автором за даними [5; 13; 15; 16]

Згідно з Концепцією розвитку електронної демократії в Україні, електронна демократія визначається як форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення, державного управління та місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у демократичних процесах.

Інструменти електронної демократії можна класифікувати за функціональним призначенням на три основні групи: е-участь (партисипативні інструменти), е-голосування (виборчі інструменти) та е-комунікація та контроль (рис. 1).

Електронну демократію доцільно розглядати як двосторонній механізм взаємодії між державними інститутами та громадянським суспільством, який можна проаналізувати через призму економічної категорії попиту та пропозиції. В межах моделі рівноваги електронної демократії, попит (D) формується самим громадянським суспільством і відображає зростаючу потребу активних громадян у реальному впливові на публічну політику.

Водночас, пропозиція (S) інструментів електронної демократії виходить від держави та органів місцевого самоврядування. У точці рівноваги попиту та пропозиції виникає зріла електронна демократія (Q), де обсяг затребуваних суспільством інструментів участі відповідає рівню готовності держави до їх імплементації та валідації (1.1):

$$D(P) = S(P) = Q \quad (1.1)$$

де:

P — оптимальний поріг участі (рівень умовних ресурсів, необхідних для залучення громадянина до цифрового діалогу);

У точці рівноваги сумарний вплив електронної демократії на розвиток громадянського суспільства досягає максимуму і може бути формалізований за допомогою цільової функції:

$$I = f(Q^*, Z), \quad (1.2)$$

де:

I — інтегральний показник впливу інструментів електронної демократії на зміцнення громадянського суспільства;

Z — коефіцієнт інклюзивності та доступності цифрової інфраструктури ($0 \leq Z \leq 1$).

У цьому аспекті можна припустити, що максимізація рівноважного обсягу участі ($Q \rightarrow \max$) наближенню коефіцієнта Z до одиниці (мінімізація цифрового розриву) детермінує позитивну динаміку ключових соціальних індикаторів. Ця залежність описується через систему приростів (1.3):

$$\begin{cases} \Delta A = \frac{\partial I}{\partial Q} > 0 \text{ (зростання громадянської активності)} \\ \Delta T = g(Q^*, Z) > 0 \text{ (підвищення рівня інституційної довіри)} \\ \Delta C, \Delta S = \varphi(I) \text{ (посилення соціальної консолідації та стійкості)} \end{cases} \quad (1.3)$$

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, досягнення точки зрілості електронної демократії виступає стратегічним імперативом забезпечення стійкості громадянського суспільства. При чому, цифрова безпека впровадження електронних інструментів участі має стати базисом для конвергенції інтересів держави та громадянина, а цифрова довіра психологічним містком. Без впевненості громадянина конвергенція інтересів залишається формальною.

Також важливо зазначити, що саме стійкість громадянського суспільства має найбільший зв'язок шкали зрілості електронної демократії. Вона формує не тільки умови протистояння зовнішнім загрозам, а й здатність консолідуватися навколо спільних цінностей.

Дослідження окреслює перспективи подальших наукових напрацювань щодо розробки моделей моніторингу зрілості е-демократії, а також створення рекомендацій щодо зниження цифрових розривів та підвищення цифрової безпеки.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Амосов О. Ю., Гордієнко Л. Ю., Ющенко Н. В. Сучасні рейтингові оцінки розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 1 (62). Ч. 1. С.13–27. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.62.2020.205762>
2. Антонова О. В., Шаталов С. О. Електронна демократія та цифрова держава як інструменти громадянського суспільства в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04>
3. Вікіпедія. Електронна енциклопедія. URL: <https://surl.li/baredg> (дата звернення: 10.01.2026).
4. Гедікова Н. П. Демократія та електронна демократія: сутність, стан, перспективи розвитку. *Науковий журнал «ПОЛІТИКУС»*. 2021. № 1. С. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.6>
5. Грицяк Н. В., Соловійов С. Г. Електронна демократія: навчальний посібник. Київ : НАДУ, 2015. 66 с. URL: <https://surl.li/dqjpsp> (дата звернення: 10.01.2026).
6. Електронна демократія в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: <https://surl.li/bwpbsx> (дата звернення: 11.09.2025).
7. Куфтирев П. В. Юридичний зміст поняття електронної демократії. *Актуальні проблеми держави і права*. С. 92–99. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.123>. URL: <https://apdp.in.ua/v83/14.pdf> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Ларіонова К. А., Вечеров В. Т. Електронна демократія та електронне урядування: парадигмальна трансформація. *Економічний простір*. 2024. № 195. С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.21-27>. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2024/12/195-21-27-larionova.pdf> (дата звернення: 28.01.2026).
9. Ларіонова К. А. Регіональний контекст розвитку електронної демократії в Україні: диска ... д-ра філософії: 281; наук. керівник Ю. В. Орловська; Укр. держ. ун-т науки і технологій. Дніпро, 2025. 239 с.
10. Митко А. Демократія електронна. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації / за наук. ред. Н. М. Хоми; [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. 2-ге вид., стереотип. Львів : Новий Світ — 2000, 2015. С. 133–134.
11. Орловська Ю. В., Кахович О. О., Квактун О. О. Електронна демократія як інструмент публічного управління та адміністрування: теоретичний базис. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-53>
12. Пономаренко А. Б., Ковальов Д. В. Е-демократія як спосіб здійснення прямої демократії. *Політичне життя*. 2017. № 1–2. С. 9–15.
13. Рубан Ю. Інструменти електронної демократії для взаємодії держави та громадянського суспільства. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. 4 (70). 58–62. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-8](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-8)
14. Саркісова К. Електронна демократія як форма політичної комунікації в сучасному суспільстві. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С. 66–74. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/sarkisova_elektronna.pdf (дата звернення: 28.01.2026).
15. Скорик О. О. Концептуальні основи електронного урядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.3.35>. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2035> (дата звернення: 28.01.2026).
16. Юріков О. О. Поняття, сутність і завдання електронної демократії. *Шевченківська весна — 2024: публічне управління та державна служба: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20 берез. 2024 р.)*. Київ, 2024. С. 54–55. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/e7a16c9a-3033-4733-82a8-94f28b1d0352> (дата звернення: 28.01.2026).
17. Янсонс Ю. Електронна демократія в Україні: стан та розвиток з врахуванням європейського досвіду. *ЄВРИКА: Соціальні та гуманітарні науки*. 2020. 6. С. 47–54. DOI: <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2020.001541>

References

1. Amosov, O. Yu., Hordiienko, L. Yu., & Yushchenko, N. V. (2020). Suchasni reitynhovi otsinky rozvytku elektronnoho uriaduvannia ta informatsiinoho suspilstva [Modern rating assessments of the development of e-government and information society]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, 1(62), 1, 13–27. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.62.2020.205762> [in Ukrainian].
2. Antonova, O. V., & Shatalov, S. O. (2025). Elektronna demokratiia ta tsyfrova derzhava yak instrumenty hromadianskoho suspilstva v Ukraini [E-democracy and digital state as tools of civil society in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, 15. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04> [in Ukrainian].
3. Wikipedia. (n.d.). Elektronna entsyklopediia [Electronic encyclopedia]. Retrieved from <https://surl.li/baredg> [in Ukrainian].
4. Hedikova, N.P. (2021). Demokratiia ta elektronna demokratiia: sutnist, stan, perspektyvy rozvytku [Democracy and e-democracy: essence, state, development prospects]. *Naukovyi zhurnal "POLITYKUS"*, (1), 37–41. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.6> [in Ukrainian].

5. Hrytsiak, N. V., & Soloviov, S. H. (2015). Elektronna demokratiia: navchalnyi posibnyk [E-democracy: a textbook]. NADU. Retrieved from <https://surl.li/dqjpsz> [in Ukrainian].
6. Elektronna demokratiia v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [E-democracy in Ukraine: current state and development prospects]. (n.d.). Retrieved from <https://surl.li/bwpbsx> [in Ukrainian].
7. Kuftyriev, P. V. (n.d.). Yurydychnyi zmist poniattia elektronnoi demokratii [Legal essence of the concept of e-democracy]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 92–99. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.123> [in Ukrainian].
8. Larionova, K. A., & Veчерov, V. T. (2024). Elektronna demokratiia ta elektronne uriaduvannia: paradyhmalna transformatsiia [E-democracy and e-governance: a paradigmatic transformation]. *Ekonomichnyi prostir*, (195), 21–27. <https://doi.org/10.30838/EP.195.21–27> [in Ukrainian].
9. Larionova, K. A. (2025). Rehionalnyi kontekst rozvytku elektronnoi demokratii v Ukraini [Regional context of e-democracy development in Ukraine] (Doctoral dissertation). Ukrainian State University of Science and Technology, Dnipro [in Ukrainian].
10. Mytko, A. (2015). Demokratiia elektronna [Electronic democracy]. In N. M. Khoma (Ed.), *Politohiia: navchalnyi entsyklopedychnyi slovnyk-dovidnyk* (pp. 133–134). Novyi Svit — 2000 [in Ukrainian].
11. Orlovska, Yu. V., Kakhovych, O. O., & Kvaktun, O. O. (2021). Elektronna demokratiia yak instrument publicnogo upravlinnia ta administruvannia: teoretychni bazys [E-democracy as a tool of public management and administration: theoretical basis]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (28). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-53> [in Ukrainian].
12. Ponomarenko, A. B., & Kovaliov, D. V. (2017). E-demokratiia yak sposib zdiisnennia priamoj demokratii [E-democracy as a way of exercising direct democracy]. *Politychne zhyttia*, (1–2), 9–15 [in Ukrainian].
13. Ruban, Yu. (2023). Instrumenty elektronnoi demokratii dlia vzaiomodii derzhavy ta hromadianskoho suspilstva [E-democracy tools for interaction between the state and civil society]. *Naukovi pratsi MAUP. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 4(70), 58–62. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-8](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-8) [in Ukrainian].
14. Sarkisova, K. (2007). Elektronna demokratiia yak forma politychnoi komunikatsii v suchasnomu suspilstvi [E-democracy as a form of political communication in modern society]. *Politychni menedzhment*, (1), 66–74. Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/sarkisova_elektronna.pdf [in Ukrainian].
15. Skoryk, O. O. (2021). Kontseptualni osnovy elektronnoho vryaduvannia [Conceptual foundations of e-governance]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytku*, (3). <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.3.35> [in Ukrainian].
16. Yurikov, O. O. (2024). Poniattia, sutnist i zavdannia elektronnoi demokratii [Concept, essence, and tasks of e-democracy]. *Shevchenkivska vesna — 2024: publichne upravlinnia ta derzhavna sluzhba* (pp. 54–55). Kyiv [in Ukrainian].
17. Jansons, J. (2020). Elektronna demokratiia v Ukraini: stan ta rozvytok z vrakhuvanniam yevropeiskoho dosvidu [E-democracy in Ukraine: state and development considering European experience]. *EVRYKA: Sotsialni ta humanitarni nauky*, (6), 47–54. <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2020.001541> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 25.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026

Дата публікації: 31.03.2026

Medvid Viktoriia

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Economics and
Public Administration
Poltava State Agrarian University*

Lozynska Tamara

*Doctor of Sciences in Public Administration,
Professor,
Professor at the Department of Economics and
Public Administration
Poltava State Agrarian University*

Ivanov Oleksii

*Higher Education Students with
a Master's degree
Poltava State Agrarian University*

E-DEMOCRACY AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT AND STRENGTHENING OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE

Summary. Introduction. This scientific study examines e-democracy as a strategic tool for the development and strengthening of civil society in Ukraine. Based on the analysis of theoretical approaches and the classification of e-democracy instruments, a formalization of the interaction between the state and civil society is presented. In particular, the article substantiates the necessity of transitioning to a mature e-democracy model to enhance and ensure the resilience of civil society.

Purpose. The aim of the study is the further development of theoretical propositions and a systematic interpretation of e-democracy as an effective mechanism for the development and strengthening of civil society in Ukraine, as well as the formalization of a model to ensure its maturity.

Materials and methods. The research materials include regulatory and legal acts, data from official digital platforms («Diiia», e-dem.ua, the Unified Portal for Public Consultations, electronic petition systems, and participatory budgets), as well as scientific works by domestic and foreign authors on e-democracy and civil society development.

In the course of the study, a complex of general scientific and specialized methods was applied: historical (to analyze the evolution of the e-democracy concept); systematic and structural-functional (to consider e-democracy as a system of interaction between the state and society and to classify its instruments); comparative (to contrast the development of e-democracy in Ukraine with European experience and to assess the impact of the global democratic decline); formalization (to construct a supply and demand equilibrium model and provide a mathematical description of the e-democracy maturity point); and the method of scientific abstraction and generalization (to establish correlations between the maturity of e-democracy and the resilience of civil society).

Results. The article systematizes theoretical approaches to defining e-democracy, classifies its main instruments (e-participation, e-voting, e-communication, and oversight), and proposes a supply and demand equilibrium model. The concept of the e-democracy maturity point is formalized as $(D(P^*) = S(P^*) = Q^*)$, at which the maximum impact on civil society is achieved. The study substantiates the correlation between e-democracy maturity and key indicators of civil society resilience (civic activity, trust in government, inclusivity of participation, etc.).

Discussion. The research outlines prospects for further scientific inquiry regarding the development of models for monitoring e-democracy maturity, as well as the formulation of recommendations for narrowing digital divides and enhancing digital security.

Key words: model, e-democracy, e-governance, civil society, digitalization, digital transformation, e-participation, e-consultation, maturity point, digital divide, cybersecurity, public administration, digital ecosystem.

**№ 3(107) (2026): Економічна
парадигма**

ISSN: 3083

Електронний науковий журнал
ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА

Electronic scientific journal
ECONOMIC PARADIGM

№ 3 (107) / 2026

Опубліковано: 2026-03-31

Статті

- **ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ ФІНТЕХ СЕКТОРУ: ВИМІР ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ**

Гліб Олегович Алексін, Світлана Василівна Ушеренко, Вікторія Віталіївна Чепка

13-22

- [pdf \(English\)](#)

- **ЕКОНОМІЧНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА СТРУКТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Олександр Валентинович Чайкін

23-34

- [pdf \(English\)](#)

- **ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Анатолій Валерійович Соколов

35-42

- [pdf \(English\)](#)

- **КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА РОЗРОБКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ**

Олександр Миколайович Звіряка, Володимир Іванович Поцелуєв, Юрій Олегович Лянной, Анна Миколаївна Руденко, Олена Вячеславна Літвінова

43-51

- [pdf \(English\)](#)

- **МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ АДАПТОВАНОГО ІНДЕКСУ DESI**

Ірина Володимирівна Борщук, Олена Андріївна Шевчук

52-60

- [pdf](#)

- **ДЕТЕРМІНАНТНИЙ ПЕРЕХІД ДО ІНТЕГРОВАНОЇ МОДЕЛІ: ЄС – УКРАЇНА ЗА ПОЛІКРИЗОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ**

Юрій Олегович Буряк

61-72

○ [pdf](#)

- **МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ**

Олександр Борисович Вертелецький

73-82

○ [pdf](#)

- **ЧЕРГОВІСТЬ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ У БАНКРУТСТВІ: НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПРАВОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ МОДЕЛЕЙ**

Віктор Вікторович Вовк

83-93

○ [pdf](#)

- **ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

Катеріне Естефанія Паредес Гавіланес

94-102

○ [pdf](#)

- **НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ СТВОРЕННЯ ЦІННОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА**

Оксана Юріївна Давидова, Наталя Юріївна Балацька

103-115

○ [pdf](#)

- **ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РИНКУ**

Віталіна Анатоліївна Делас, Інна Миколаївна Герасимчук, Юлія Юріївна Скорупська

116-129

- [pdf](#)
- **ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Ірина Богданівна Дутчак, Микола Іванович Гордієнко, Володимир Іванович Євдошак

130-138

- [pdf](#)
- **ФАКТОРИ УСПІХУ ТА БАР'ЄРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В ТУРБУЛЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Євгенія Володимирівна Заславська

139-150

- [pdf](#)
- **СКЛАДОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМИ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОГРАМАМИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ОСВІТИ**

Ірина Миколаївна Кадикова

151-159

- [pdf](#)
- **DATA-DRIVEN МАРКЕТИНГ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ**

Вікторія Дмитрівна Кармазінова, Олександр Олександрович Каркушка

160-169

- [pdf](#)
- **РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ПІД ЧАС ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ**

Дмитро Іванович Коваленко, Вікторія Володимирівна Даценко, Дмитро Володимирович Калмиков

170-178

- [pdf](#)
- **СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АВТОМАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Ірина Сергіївна Ковова

179-186

- [pdf](#)
- **СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НАССР І ISO 22000 У РЕСТОРАННИХ ТЕХНОЛОГІЯХ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

Тетяна Вікторівна Кравчук

187-194

- [pdf](#)
- **ЕВОЛЮЦІЯ МОДЕЛЕЙ БАНКІВСЬКО-СТРАХОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ВЕКТОРИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

Ірина Вікторівна Краснова, Марина Сергіївна Карпенко, Артур Петрович Стрижак

195-205

- [pdf](#)
- **ВПЛИВ ВІДЕОКОНТЕНТУ НА ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ БРЕНДУ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СПОЖИВАЧАМИ**

Ольга Вікторівна Криворучко

206-215

- [pdf](#)
- **ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Сергій Олегович Кубіцький, Інна Юріївна Шевченко, Анна Володимирівна Бериславська

216-224

- [pdf](#)
- **ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Денис Вікторович Лашманов

225-234

- [pdf](#)

- **ОРГАНІЗАЦІЙНА ГНУЧКІСТЬ СТАРТАПІВ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-СТРУКТУР**

Аліна Олександрівна Литвиненко, Володимир Ілліч Заславський

235-245

- [pdf](#)

- **МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГАЛУЗЕВИХ СИСТЕМ: ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМНОГО, ІНСТИТУЦІЙНОГО ТА ЕВОЛЮЦІЙНОГО ПІДХОДІВ**

Андрій Васильович Лісовий, Дмитрій Григорович Коритько

246-255

- [pdf](#)

- **МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СПОЖИВЧИЙ ВИБІР**

Ганна Миколаївна Лозовська, Рафаела Рафаелівна Значек

256-268

- [pdf](#)

- **МОДЕЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОМУ КРЕДИТУВАННІ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ З УРАХУВАННЯМ ЛІКВІДНОСТІ**

Денис Юрійович Лук'янчук

269-276

- [pdf](#)

- **УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Тетяна Олегівна Макарова, Надія Петрівна Резнік

277-284

- [pdf](#)

- **ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ ПРИ ОЦІНЦІ ТА ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ**

Вікторія Костянтинівна Макарович, Габрієлла Людвиківна Лоскоріх

285-294

- [pdf](#)
- **ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Владислав Сергійович Максименко, Денис Олегович Смоленніков

295-302

- [pdf](#)
- **ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ І ЗМІЦНЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ**

Вікторія Юріївна Медвідь, Тамара Миколаївна Лозинська, Олексій Геннадійович Іванов

303-309

- [pdf](#)
- **ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ WEB 3.0 ТА WEB 4.0 ЦИФРОВОГО ЛІДЕРСТВА ТА КІБЕРЗАХИСТУ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА**

Віктор Михайлович Нагаєв, Ігор Вільович Чалий, Ольга Миколаївна Гіржева, Світлана Олександрівна Назарова, Сергій Сергійович Вашечко

310-320

- [pdf](#)
- **СИСТЕМНИЙ ОГЛЯД АРХІТЕКТУРИ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СТАЛОЇ ЗВІТНОСТІ**

Ярослава Ярославівна Назаренко

321-328

- [pdf](#)
- **ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ І МИТНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Юлія Олександрівна Огренич, Софія Сергіївна Аношіна

329-342

- [pdf](#)
- **ДВОСЕКТОРНА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СКОРОЧЕННЯ ЕМІСІЙ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

Андрій Михайлович Онищенко, Олександр Петрович Остапенко

343-353

- [pdf](#)
- **КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Олександр Анатолійович Опалов, Ілля Володимирович Гльоза

354-361

- [pdf](#)
- **АДАПТИВНА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙ**

Роман Валерійович Панахно

362-374

- [pdf](#)
- **СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПУБЛІЧНОЇ СФЕРИ**

Юлія Володимирівна Паска

375-384

- [pdf](#)
- **ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ КОМПАНІЙ НА ОНЛАЙН-РИНКУ**

Оксана Володимирівна Пастушенко, Ірина Олександрівна Оплачко, Роман Ігорович Гаврон

385-394

- [pdf](#)
- **БАНКИ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ ЕКОНОМІКИ**

Людмила Олександрівна Примостка, Олена Олександрівна Примостка, Марія Олександрівна Закревська

395-402

- [pdf](#)
- **ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ**

Ірина Валеріївна Приходько, Вікторія Вадимівна Солонюк

403-411

- [pdf](#)
- **ІНТЕГРАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ: БАР'ЄРИ ТА МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ**

Максим Ігорович Русняк

412-425

- [pdf](#)
- **ПЛАНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ З УРАХУВАННЯМ КАДАСТРОВИХ ВІДОМОСТЕЙ І МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ**

Мирослава Василівна Смолярчук

426-432

- [pdf](#)
- **СТРАТЕГІЧНА ЗВІТНІСТЬ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЗВІТУВАННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ**

Дмитро Євгенович Сторожук

433-440

- [pdf](#)
- **ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ**

Руслан Людвікович Цебеня

441-447

- [pdf](#)